

Eilhard Lubin Christian Schlee

Disputatio Inauguralis, De Iustificatione Hominis Peccatoris Coram Deo

Rostochii: Reusnerus, 1610

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737659130>

Druck Freier Zugang

E. Lubinus.

R. U. theol. 1610.

24
DISPUTATIO
INAUGURALIS,
DE
JUSTIFICA-
TIONE HOMINIS PEC-
CATORIS CORAM DEO,

Quam

DEO TRINUNO AUXILIANTE,
Præside,

Reverendo & Clarissimo viro,

Dn. Eilhardo Lubino,

S. S. Theologiae Doctore, Professore, Decano, &
Collega suo reverenter honorando,

*Pro Licentiâ consequendi gradum DOCTORA-
TIVS in Theologiâ,*

Publicè ad diem III. Augusti ante & postmeridianis horis
ad piè doctam collationem proponit

M. CHRISTIANVS SLEDANVS Rostochiensis,
S. S. Theologiae Profess. Publ.

ROSTOCHII
Typis Reüsnarianis, Anno M. DC. X.

Handwritten note at the bottom of the page, partially obscured by the blue bar.

45
VIRIS
MAGNIFICIS, AMPLISSIMIS,
ET CONSULTISSIMIS;

CONSULIBUS,
SYNDICO,

Cæterisq; SENATORIBUS
Inclita Reipublica Rostochiensis:

Dominis & Patronis meis reverenter
honorandis ;

Pro
*Amoris indicio,
Honoris documento,
Grati animi symbolo ;
Observantia debita testimonio ;*

Hanc universæ Theologiæ Ἀρχιποιῶν,

Quæ est
DE

JUSTIFICATIONE,

Dico,
Offero,
Consecro,

*M. Christianus Sledanus Rostochiensis,
S. Theologiæ Professor in Academia
Patria Publicus.*

ARTICULUS DE IUSTIFICATIONE

peccatoris coram DEO non solum fons est omnium consolationum adversus iram DEI, peccatum, & mortem, sed etiam armamentarium nostrum esse perhibetur, ex quo omnis generis tela adversus omnes hostes & totum regnum Satanæ de-

promimus; ut B. Lutherus dicere sæpius fuerit solitus, locum Iustificationis diligenter esse docendum; quippe in quo comprehendantur omnes alij fidei nostræ articuli, eoque salvo salvi sint & reliqui; Et nullam esse vim aut remedium resistendi hæreticis, quàm istum unicum articulum iustitiæ Christianæ; quo amisso, impossibile sit nos posse resistere ullis erroribus aut sectis, sed simul amitti & Christum & vitam & Ecclesiam, nec amplius quidquam restare, quàm merum errorem, hypocrisis, impietatem, idololatriam.

2. Quamobrem æterno Filio DEI, qui pro nobis à Patre factus fuit iustitia, immortales agimus gratias, quòd lucem hujus doctrinæ, discussis errorum Papisticorum tenebris, operâ & ministerio Megalandri nostri Lutheri in nostris Ecclesiis & Scholis accendere clementer fuerit dignatus; eundemq; veneramur supplices, ut ne accensam cœlestis hujus doctrinæ de nostri Iustificatione lucem extingui patiatur, sed ut illum splendorem nobis totiq; posteritati magis magisq; perpetim adversus errorum nebulas conservet.

3. Quem fidei Christianæ articulum tam augustum, tam summè necessarium methodo, quòd dicitur, definitivâ simpliciter & dilucidè proponere, atq; præcipuas de illo controversias ad Christianam & placidam disquisitionem, DEO nostris ceptis feliciter annuente, revocare consilium fuit Reverendis Dominis meis Collegis visum.

4. Ut autem omnis explicatio fiat expeditior, in primis est constituendum. Ex quo fonte eruenta sit Definitio Iustificationis & seu, Ex quo genere doctrina Iustitiæ Christianæ debeat cognosci & dijudicari? Scilicet non eam ex dictatu RATIONIS & sapientiæ HUMANÆ profitemur. Quum enim mundus per suam sapientiam Deum non cognoscere possit, ob id placuit DEO per stultitiam

A

predi-

prædicationis justificare & salvos facere credentes, 1. Cor. 1.
vers. 21.

5. Multò minùs propositi articuli intellectum petimus ex spinosis & aculeatis SCHOLASTICORVM COMMENTARIIS, quos ut suo loco relinquimus, ita in præsentì negotio devitamus, tanquam profanas vocum inanitates & oppositiones falsò dictæ scientiæ, quam quidam profitentes circa fidem aberrarunt, ut Apostoli verbis utar. 1. Tim. 6. v. 20. 21.
6. Solum igitur & unicum DEI VEREVm nobis in Scripturâ revelatum, quod est ipsa veritas, relinquitur fundamentum, cui hic articulus firmiter innitatur oportet, & ex quo tanquam ex fontibus Israël, ejus cognitio est haurienda; planè ad exemplum Apostoli, qui justificationis nostræ modum ex locis ac testimonijs sacrarum literarum evidenter demonstrat Rom. 4. Gal. 3. prout etiam subinde inculcat, Justitiã fidei esse divinitus revelatam Rom. 1. v. 17. & manifestatam Rom. 3. v. 21.

Contrà Theobaldus Thamerus asseruit, talem esse iustitiã fidei docendam, quam homo ratione possit ass. quib.

7. Duo autem præcipua constituuntur capita doctrinæ cœlestis in Scripturâ revelatæ. Lex & Evangelion; amplius itaq; dubitari posset, *Virum ex Legi doctrinã, an verò ex Evangelio? an ex Legi simul & ex Evangelio sumi deberet ratio Justificationis?* Negamus Justitiã hominis coram DEO pendere à LEGE DEI. Nam ut Lex DEI alia est Naturalis, alia Ceremonialis, alia Moralis; de Forensi non est dubiũ, quin ejus observatione homo non justificetur & salvetur) ita nostri Justificationem planè derogamus I. LEGI NATVRÆ; quippe quæ post lapsum primorum parentum in posteris majorem in modum fuit vitata & obscurata; ac proinde si quis istius Legis ductum sequi vellet, nã is à verò in verã Justitiã, quam Judicio DEI oportet obvertere, definiendã aberraret. Loquitur pro nobis caput 1. ad Roman.
- II. LEGI CÆRÈMONIALI; quippe quæ deservijt exemplari & umbræ futurorum bonorum. Hebr. 10.
- III. LEGI MORALI; hæc n. est spiritualis, Rom. 7. v. 14. & perfectissimã atq; omnimodã totius naturæ nostræ conformitatem ac integritatem exactissimè requirit. Luc. 10. v. 27. Nos autem sumus carnales. Rom. 7. Huc pertinent Aphorismi Paulini:

Tini: Sine Lege est iustitia Dei manifestata. Rom. 3. v. 20. In Lege nemo justificatur. Gal. 3. v. 12. Si data esset lex, quæ posset justificare, verè ex LEGE esset iustitia. Gal. 3. v. 21. Legi igitur divinæ inest *ἀδυναμία* Justificandi; non absoluta & simplex, quod in Deum legislatorem esset blasphemum, & in Legem ipsam ignominiosum Rom. 7. 12. sed accidentaria, ratione carnis nostræ, quæ legem DEI infirmat. Rom. 8. 3.

Errant igitur Pharisæi & cum istis moderni Pontificij urgentes Iustitiam operum; de quibus infra prolixius dicemus.

8. **Nec Justificamur Lege partim, partim Evangelio.** Nam utrumq; doctrinæ cœlestis caput in negotio Justificationis tanto intervallo à se invicem distat, ut vix majore cœlum à terrâ, lucem à tenebris, diem à nocte, benedictionem à maledictione, vitam à morte distinguere possimus; imò utinam longius etiam utramq; doctrinam distinguere possemus; ut Lutherus in cap. 2. ad Gal. loquitur. Quod dum ex Luthero repetimus, ne veteratorix quorundam cavillationi ansam præbeamus, *Aliud, cum Hieronymo lib. 1. contr. Pelag. dicimus esse, damnare Legem, quod Manichæus facit; aliud Legi præferre Evangelium; qua Apostolica doctrina est; in illâ enim Servus, in hoc præsens Dominus loquitur; ibi promittitur, hic impletur; ibi initium, hic perfectio est; in illâ operum fundamenta jaciuntur, hi: fidei & gratiæ culmen imponitur.*

Vetus error est ex corruptelis Judaicis in Ecclesiam Christi olim prolatus, confundens Legem & Evangelion. Quem errorem hodie Romanenses communiter propugnant, dum docent, hominem jura partim imputatâ, quæ est Evangelij, partim inhærente, quæ est Legis, justificari. Vide infra.

9. **Constat igitur sibi immotum istud axioma Apostoli: JUSTITIA CHRISTIANA (solùm) in EVANGELIO CHRISTI REVELATUR EX FIDE IN FIDEM. Rom. 1. v. 17. Quæ assertio magis magisq; stabilitur insigni illâ ac frequenti *ἀδυναμία* Gratix & operum Rom. 11. v. 6. itemq; Fidei & operum. Rom. 3. v. 28. Eph. 2. v. 8. 9. Opera enim sunt solius Legis; Gratia & Fides, Evangelij; his justificari hominem, illis non item contendit Apostolus in locis modò allegatis.**

10. **Postquam nobis de propriâ sede hujus doctrinæ de Iustitiâ Christianâ constat, ne quis statim in primo limine impingat, neve vocum homonymia alicui imponat; principio sciendum est, tria**

DEFINI.
TI.
I. *operum*
μίσθια

est, tria potissimum, in lectione Novi Testamenti, offerri vocabula, *Δικαιοσύνη*, *Δικαιοσύνη*, *Δικαιώσις*: quæ tametsi promiscuè interdum usurpentur & in vulgatâ Bibliorum versione uno & communi Justificationis nomine efferantur; propriam tamen didicimus istam esse vocum illarum differentiam.

Δικαιοσύνη est opus illud Legis Rom. 2. v. 15. seu norma ac regula iustitiæ divinæ, quam Deus in primâ creatione homini impressit & Decalogi tabulis postmodum expressit Rom. 1. v. 32. & 2. v. 26. & 8. v. 4. Hinc præcepta, ritus, & ceremoniæ populo Iudaico à Deo præscripta appellantur *δικαιοσύνη*, Iustificationes. Luc. 7. v. 6. Hebr. 9. v. 1.

Δικαιοσύνη, cui *αἰσχύνη* opponitur, propriè significat obedientiam, iustitiam, seu qualitates & actiones, quæ *δικαιοσύνη* respondent, seu quæ ad istam, quâ diximus, iustitiæ normam ac regulam exactè congruunt.

Δικαιώσις, (cui *κατάκριμα*, condemnatio, adversatur) absolutionem seu ipsum justificandi actum denotat Rom. 5. v. 18. Quo sensu hic vocem Iustificationis usurpamus & ad definiendum proponimus.

11. Deinde notetur, *Quis, Scriptura stylo, verus sit ac genuinus huius vocabuli Δικαιώσεως seu Justificationis sensus?* Vernaculum sermonem nostrum seu phrasin Germanicam hic non moramur, quando Iustificari dicitur is, in quem, seu reum, per Iudicis sententiam, iustitiæ exemplum statuitur, seu de quo supplicium sumitur; *Serechtfertiget werden*. Quæ significatio est etiam Græcis non ignota, cum *τὸ Δικαιοῦν* dicitur, cui id, quod quis est meritis sive pœnam sive præmium, tribuitur; ut est apud Philosophum lib. 5. Eth. Ubi probè observetur, quàm non isthæc etiam significatio sit aliena à forensi significatione; quamvis ab isto sensu, quem modò ex Scripturâ investigabimus, non nihil discrepet.
12. Neq; verò in indagandâ genuinâ significatione vocabuli *Iustificare* Grammaticam compositionem sequimur, ut, quemadmodum *τὸ καλεῖν* calefacere ratione compositionis significat, frigoris qualitate expulsâ, aliam, caloris videlicet, inducere: ita *Iustificare* idem sit, quod ex injusto iustum facere per infusum iustitiæ subjectivè in hærentis habitum; Sed hic opus est Grammaticâ Spiritus Sancti, hoc est, Biblijs, ex quibus de usu & significatione

catione hujus vocis in præfenti articulo est judicandum. Qui igitur Scripturæ testimonia diligenter & accuratè perquirunt atq; expendunt, testimonium de eo perhibent, nulum locum in universâ Scripturâ sacrâ offerri, in quo hoc vocabulum sensu Grammatico usurpetur, sed quòd forensè significationem ubiq; locorum fortiatur; ut *Justificare* juxta Scripturæ phrasin generatim loquendo nihil significet aliud, quàm ab omni reatu injustitiæ absolvere & justum censere, judicare, pronunciare, declarare. Quemadmodum enim in foro humano ac civili Judex tùm perhibetur justificare, quando reum de crimine accusatum absolvit, & ab accusatione atq; condemnatione liberum & immunem judiciali sententiâ solemniter pronunciat & declarat; sic, translato hoc vocabulo ad divinum & spirituale judicium, DEUS tanquam judex justissimus justificat, h. e. peccatorem à reatu peccati & damnationis pœnâ absolvit ac justum pronunciat ac declarat per absolutionis sententiam: *Confide sibi, remissa sunt tibi peccata tua.*

13. Quam significationem judiciariam & forensè comprobant I. *Scripturæ oracula perspicua.* Psal. 143. v. 2. *Non intres in judicium cum servo tuo; quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Rom. 3. v. 20. *Ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram Deo.* Gal. 3. v. 11. *In Lege nemo justificatur apud Deum.* In quibus testimonijs notentur particule, *In conspectu Dei, Coram Deo, Apud Deum*: quæ ut notitiam & cognitionem significant; ita non qualitatum alterationem, nec realem virtutum infusionem, sed rationalem, imputativam, judiciariam, seu cognitionis, ut ita loquar, justificationem arguunt.

II. *Antitheses vocabulorum*, quæ Justificationi è diametro opponuntur; cujusmodi sunt *Condemnatio*, Matth. 12. v. 37. Rom. 5. v. 16. & 8. v. 33. 34. 2. Cor. 3. v. 9. *Maledictio*, Gal. 3. v. 10. *Ligatio*, Matt. 16. 19. & 18. 18. Quæ voces non tantùm non à forensi significatione & usu dissident, sed ex opposito indicant, quid significet Justificari, videlicet Absolvi & liberum pronunciari à condemnatione, maledictione, &c. ubi Grammaticam significationem planè exspirare, quis non intelligit?

III. *Forma processus* in Justificationis actu, qui prorsus, tanquam *judicialis & forensis* in Scripturâ depingitur, dum quasi in speculo

culo quodam nobis monstratur Iudicium, Psal. 143. 2. Iudex,
Ioh. 5. 27. Tribunal, Rom. 14. 10. Accusator, Rom. 3. v. 20. Reus,
Rom. 3. 19. Testis, Rom. 2. v. 15. Advocatus, I. Ioh. 2. Mediator,
1. Tim. 2. 5. Ἀγορεύων, Rom. 3. 24. Chirographum, Col. 2. 14.

IV. Testimonia Patrum, qui etiam si huius vocabuli sensum Gram-
maticum aliquoties in suis commentariis inculcent: nostram
tamen, quam ex Scripturâ dedimus, significationem in tantum
non improbant, ut potius, convicti oraculis Scripturæ, no-
biscum & sentiant & loquantur. Oecumenius in cap. 3. ad
Rom. *Justitia Dei, inquit, est justificatio ex Deo, absolutio & liberatio à
peccatis, à quibus lex ipsa absolvere non potuit.* Augustinus in Ps. 37.
*Si justificatur impius, ex impio fit justus. Sed quomodo? Nihil boni feci-
sti, & datur tibi Remissio peccatorum, &c.* Et à Gregorio dictum per-
hibetur: *Homini justum videtur, ut suam ulciscatur injuriam. Dei verò
justitia est, conscientie relaxare offensam.*

Et. Zuvantio
p. 10.

V. Fidei analogia & collatio Scripturarum, quam qui scrutatur, is fa-
cile animadvertit, quòd vocabulum Iustificandi in sacris literis
non tantum per alias phrasas æquipollentes exprimitur, sed
etiam non aliam, quam forensam, significationem admittat.
Sic quam Apostolus appellat δικαιοσύνην Iustificationem Rom. 5.
y. 10. II. eandem idem ibidem v. 10. vocat κατέδικαζην, Reconci-
tiationem. Similiter Iustificare & Peccatori esse proprium, univocè
accipiuntur Luc 18. v. 13. 14. Confer item concionem Pauli
Act. 13. v. 38. 39. in qua Iustificatio & Remissio peccatorum promi-
scuè usurpantur. Sunt & alia vocabula synonyma, quibus vox
Iustificare eodem, quem diximus, sensu explicatur; cujusmodi
sunt, Benedicere Gal. 3. v. 8. 9. Act. 3. 25. Salvare Act. 4. 12. Tit. 3.
v. 5. Delere peccata Act. 3. 19. Donare Justitiam Rom. 5. 27. Condo-
nare delicta Col. 2. v. 13. Mundare à peccatis Ioh. 15. 3. Purificare Act.
15. 9. Solvere peccata Matt. 16. 19. & 18. 18. Tegere, non imputare
peccata Rom. 4. 7. 2. Cor. 5. 19. Constituere justum Rom. 5. 19. Im-
putare justitiam Rom. 4. 3. Non judicari, Non venire in iudicium Ioh. 3.
v. 16. 17. 18. Quæ phrasæ omnem significationem Gramma-
ticam explodunt, & forensam nostram magis magisque com-
probant.

Scholastici & Pontifici de vero sensu vocabuli huius iudicium fieri sata-
gunt ex Grammaticâ, cum ex etymologiâ & proprietate latini sermōnis
Iustifico.

Justificari potatur dici is, qui iustitiæ habitu inebuitur, contrario iniustitiæ habitu expulso; & vel ex impio, infusâ iustitiæ qualitate, fit iustus per acquisitionem iustitiæ; vel ex iusto fit magis iustus per iustitiæ incrementa. Concil. Trident. Can. 6. Sess. 11. Anrad. lib. 6. Bellarm. lib. 1. de iustif. cap. 1 & lib. 2. cap. 3. Censura Colonienf. pag. 157. Thom. p. 2. q. 113. art. 5.

14. Circa *convulsivæ* vocabuli *Justificationis* maxima fuit concertatio, *Vtrum Iustificatio & Conversio hominis peccatoris aequipollent?* Non isthæc inter se simpliciter convertuntur, sed latius patet *Conversio*, quàm *Iustificatio*. Illa enim non solum *Fidem* in *Christum* & *Dei* misericordiam, sed & *Contritione*, & quæ *Fidem* sequitur, *Renovatione* constat; Hæc verò solam *Fidem*, quæ & *Christi* meritum & *Dei* gratiâ in *Evangelio* apprehendit, requirit. *Contritio* autem, h. e. peccatorum agnitio & dolor præcedunt *fidem*. Quisquis n. sibi peccata per *Christum* gratis esse remissa certò credit, is peccata agnoscit & deplorat; non contrâ. *Renovatio* certissimè consequitur *fidem* iustificantem, ut qui nò *renovatione* mentis est transformatus, cum verè dicere possimus, vel nondum esse iustificatū, vel *fidei* iustitiâ amisisse. 1. *Ioh.* 3. Non omnia igitur ad *Iustificationis* definitionem pertinent, quæ ad *Conversionem* necessariò requiruntur; & consequenter *Iustificatio* & *Conversio* non retrò cõmeant, nec sunt synonyma. Estq; , ut *Formula Concord.* in declarat. pag. 687. loquitur, diligentissimè hoc observandum, si modò articulum de *Iustificatione* sincerum retinere velimus, ne ea, quæ *fidem* præcedunt, & quæ eam sequuntur, articulo huic, tanquam ad *Iustificationem* necessaria & ad eam pertinentia, admisceantur aut inferantur. Non enim unum idemq; est, de *Conversione* hominis & de *Iustificatione* eius agere. Neq; omnia, quæ ad *veram Conversionem* requiruntur, etiam ad *Iustificationem* pertinent, ut *vera Contritio*, quæ *Fidem* præcedit: & *Charitas*, quæ tanquam fructus *Fidem* certissimè sequitur.
15. Similiter ut ne aliorum quoq; terminorum confusio & rerum obscuritas in hoc articulo committatur, non præter rem fuerit scire, Quo modo à *Iustificatione* *Regeneratio*, *Sanctificatio*, *Vivificatio*, *Renovatio* discernantur? *Scriptura* istis vocabulis admodum emphaticis generatim utitur ad demonstrandam deploratissimam corruptionem naturæ nostræ, quàm illa in peccatis sit nata, educata,

educata, formata, imò & mortua, ut omninò eam, si DEO accepta, ejusq; imaginis volet esse conformis, oporteat, abjectâ priori & impuriore naturâ ac indole sive congenitâ sive acquisitâ, renasci, sanctificari, renovari, &c. Quâ in re declarandâ Scriptura utitur verbalibus istis & præmemoratis nominibus; inter quæ ut discrimen rectè statuatur, sciendû est, duo insignia esse distincta Dei misericordis beneficia spiritualia; Unum est *ὑποθεσίαι*, quòd ex filijs iræ nascimur filij Dei; alterum, quòd novi motus in animis filiorum Dei excitantur. Prius beneficium duntaxat complectitur *Iustificatio*; unde quæ sunt causæ Iustificationis, eadè sunt & *ὑποθεσίαι*: Gratia Dei Eph. 1. 5. Meritum Christi Eph. 1. v. 7. & Fides, Ioh. 1. v. 12. Posterius solummodò notat *Renovatio*, quæ est ceu fructus & effectus Iustificationis, quâ cor novum, veteri lapideo exciso, in nobis reformatur, & veteri Adamo mortificatò novus homo in nobis restauratur, ad obedientiam & opera bona idoneus. Eph. 2. 10. Tit. 3. 5. 2 Cor. 4. 16. Eph. 4. 22. Col. 3. 9. Utrumq; verò beneficium simul exprimitur reliquis vocabulis *Regenerationis*, *Sanctificationis*, & *Vivificationis*, tanquam generalioribus; quippe quæ interdum cum Iustificatione seu Remissione peccatorum, interdum cum Renovatione pro ratione subjectæ materiæ in Scripturâ sacrâ accipiuntur. Sic Regeneratio Ioh. 3. 5. Tit. 3. 5. 1. Pet. 1. 3. 1. Ioh. 3. 9. Sanctificatio Act. 26. 18. 1. Cor. 1. 29. Eph. 5. 26. Hebr. 10. 10. & Vivificatio Habac. 2. 4. Rom. 1. 17 Eph. 2. 5. intelliguntur de Iustificatione; Similiter pro Instauracione ac Renovatione hominis accipitur Regeneratio Matth. 19. 28. Sanctificatio Rom. 1. 4. & 6. 19. 2. Cor. 7. 1. 1. Th. 4. 7. 1. Pet. 1. 3. & Vivificatio Rom. 8. v. 11.

Horum de quibus in duabus præcedentibus quæstionibus fuit dictum, vocabulorum accurata distinctiones tempore Interimistico à nonnullis Theologis insidiosè fuerunt neglectæ vel saltem obscuratæ, ut incautiores sub homonymiis in erroneam sententiam sensim pertraherent, quasi homo partim fide partim operibus coram Deo justificaretur.

16. In transitu observetur, curiosè magis quàm utiliter de *Etymologia* hujus vocis disputari. Philosophus græcicam vocem, *Δικαιον* deducit *δύο ἀχάδ*, quòd Iustitia rem in duas æquales ac proportionatas partes dividat, neutri parti plus minusve iusto conce-

III. ἐπομο-
λόγια.

concedens. Latini in derivatione Iustitiæ variant; Alij à monosyllabicâ voce, *Ius*, quod est à jubendo, Quod enim leges præscribunt ac jubent, id esse dicitur jus; cui qui obsequium præstat, Iustus pronunciatur. Alii à particulâ *Juxta*, quod iustitia juxta regulam incedat. Sed sunt illa leviuscula; quæ, ratione methodi, simpliciter annotasse sufficiat; præsertim cum constet, non omnium vocum etymologiam esse quaerendam.

Hactenus de Definito; sequitur Definitio Iustificationalis.

17. Cæterum cum omnis Definitionis notiones & cõceptus sint duo, **DEFINITIONIS Genus.** *Genus & Differentia*; ex quib. illud cognoscitur, illato definito in seriem ac ordinem suum prædicamentalem; hæc verò quatuor causarum per se consideratione perfectissimè intelligatur, ut ex Logicis didicimus: idcirco deinceps Iustificationis & *Genus & Causas* investigabimus.
18. Quod ad **GENVS**, non ad *Qualitatis Categoriã*, multò minus ad *Substantiæ prædicamentum* Iustificatio nostra est referenda; sed communis & recepta est Theologorum sententia, eam consistere pro respectu diverso vel in *Relatione*, vel in *Actione*.
19. Si in *Relatione*, rectè definitur **IMPUTATIO** seu *Acceptatio*, quâ homo peccator per fidem in Christum Deo reconciliatur. Quo modo Lutherus Tom. 4. pag. 385. *Christianus*, ait, non est formaliter justus: non est justus secundum substantiam aut qualitatem (docendi causâ his vocabulis utor) sed est justus secundum prædicamentum ad aliquid, nempe respectu divina gratia tantum & remissionis peccatorum gratuita, qua contingit credentibus, &c.
20. De *Imputationis* notione sub *Caus. Formal.* prolixius dicitur; id solum hoc loco breviter notetur, quòd *Imputatio* ex natura rei non requirat I. Personã quæ imputat. II. Personam, cui fit imputatio. III. Fundamentum seu res, quæ imputatur. IV. Terminum, quò ea tendit. De duabus istis Personis & Terminò *Imputationis* in negotio Iustificationis facillè conveniremus (Deus, justus iudex, est persona imputans: Homo peccator & impius, est cui Deus imputat: *Iustitia* coram Deo subsistens, est Terminus) sed de Fundamento *imputationis*, hoc est, de re imputatâ ad *iustitiam* inter Ecclesiam Christi & omnium temporum hypocrisis iustitiosos disceptatum est, & adhuc in

eo cardo disputationis vertitur, **Quæ & Qualis** ea res sit, quam Deus peccatori imputat? Apostolus alium atq; alium imputationis modum statuit pro diversitate ejus, & qui operatur, & qui credit. In operante, certum opus agentis proprium & inherens, cui merces debetur, constituit loco fundamenti. In credente non datur tale fundamentum Impurationis, sed huic imputatur non quod suum est & proprium, sed quod est ab alio acquisitum, fide tamen apprehensum sit proprium. Perspicua enim sunt verba Apostoli: *Et, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. Et verò, qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, reputatur fides ejus ad justitiam.* Rom 4. v. 4. §. Vide, quæ ad hæc Causæ Formalis dicuntur.

Causæ
I, EFFICIENS.

21. Qui per **ACTIONEM** definiunt Iustificationem, minimè à vero absunt. Verba enim, quæ hujus loci sunt propria, ut plurimum activè sonant & exprimuntur; id quod ex vocabulis synonymis evidenter patet, ut prolixiore demonstratione in re manifestâ haud opus esse videatur.
22. **Efficiens principalis** & autor nostræ Iustificationis est unus & solus **DEUS**, qui ut creando, Dominum: ita justificando, Patrem nobis se exhibuit. Esa. 43. 25. Rom. 4. 5. & 8. 33. Marc. 2. 7. Sed cum opus Iustificationis sit opus ad extra & per hoc, indivisum, credimus esse **ACTIONEM DEI PATRIS, FILII, & SPIRITUS SANCTI**. Nec enim (ut Cyrillus Tom. 2. lib. 5. de Trinit. pag. 341. ait) seorsim quidem Deus & Pater, seorsim autem & propriè Filius: sed qua esse intelligitur Iustificatio à Patre, ea omnino est Filij, & quam Filius largitur, ea est & Patris.
23. **Impulsiva Externa**, Πρωταρχικη, est, summa omnium **HOMINUM MISERIA** & æterna **DAMNATIO**, cui omnes propter peccatum sumus mancipati. Deus autem solus bonus & misericors Ex. 34. 7. secundum multam suam misericordiam Eph. 2. nostri est misertus Psal. 103. 8. nec nostram perditionem vult. Ez. 18. 23. & 33. 11. Confer Matt. 18. 11. Ioh. 3. 16. Rom. 8. 3.
24. **Impulsiva Intrinsicæ**, Προσωπητικη, est, sola solius **DEI GRATIA**. Rom. 4. 24. Eph. 2. 8. Tit. 3. 7.
25. Cæterum cum **πρόσθεσις** sit vocabulum **Gratiæ**, quod in sacris literis significat *vel* gratuitum Dei favorem ac dilectionem, quâ

nos gratis, sine ullo nostro merito interveniente, remissis peccatis, acceptat; vel donū per gratiam adeoq; gratuitum, sive habitum gratiā infusum. Rom. 12. 6. 1. Cor. 12. 2. hinc dubia fuit & controversa quæstio exorta: Quo sensu vocabulum Gratia in doctrinā Iustificationis intelligatur? Nos Gratiam DEI in categoria τ ω ϵ ν π reponimus, atq; gratuitum Dei favorem & amorem, quo ipse nos complectitur, interpretamur.

16. Fundamenta nostræ interpretationis suppeditant I. expressa Scriptura Testimonia, quorum omnium instar esto unicum istud Apostoli classicum. Eph. 2. *Deus, qui dives est in misericordiā propter multam charitatem suam, quā dilexit nos, &c.* ubi quid Gratia appellatione in articulo Iustificationis veniat, exponitur, nempe eminentia opulentiæ gratiæ divinæ; copiosa Dei charitas, quā ipse dilexit nos: benignitas Dei erga nos per Christum, &c.

II. *Æquipollentia*, cujusmodi sunt *Χρῆστὸς ἡμῶν* *φιλανθρωπία* DEI. Tit. 3. 4. Dilectio Dei Ioh. 3. 16. Dei Misericordia, Psal. 51. 1. Matt. 15. 22. Tit. 3. 5. quibus singulis appellationibus significatur actio Dei propria, non aliquid in homine inhaerens.

III. *Oppositiones*. Iohannes Baptista Gratiam, quæ per Christum nobis est exorta, & Iræ Dei, quam Lex denunciat, opponit (æquè ut Paulus Ro. 4. v. 15. 16.) & modis omnibus esse gratuitam contendit Ioh. 1. v. 16. 17. Sic Apostolus Gratiam & Opera *ἀνθρώπων ἔργων* distinguit Rom. 11. 6. *Si ex gratia, non ex operibus. Si ex operibus, jam non ex gratia: alioquin opus jam non est opus.* Sed Gratia, quā donum per gratiam significat, est sub genere operum. Ergo opera, qualiacunq; tandem illa sint, sub complexum Gratia venire nullo modo possunt.

IV. *Patres*; inter quos rectissime ad Ambrosij autoritatem provoco, qui salutationem Apostolicam, Rom. 1. v. 7. interpretaturus, Gratia; inquit, quia à peccatis absoluti sumus: Pax, quia ex impij reconciliati sumus.

Romanenses intelligunt Gratiam de inherente nobis qualitate & de vitæ novitate nobis per Spiritum Sanctum infusâ. Trid. Conc. Sess. 6. Can. 11. Bonavent. dist. 19. q. 1. lib. 3. Sentent. Bell. lib. 1. de Grat. cap. 2.

17. Precedentem excipit altera Controversia, *An nostri Iustificatio sit simpliciter & absolutè gratuita? seu Num Gratia, hoc est, nullo facta.*

factiois, qua vel in VIRIBVS, vel in MERITIS, vel in OPERIBVS consistit, precio per nosmetipsos soluto justificemur? Venustè & distinctè Bernhardus in Psal. 91. Serm. 14. respondet: Saluus factus es gratis, quod ad te pertinet & pro nihilo; sed quòd ad Christum, planè non gratis, non de nihilo. Quod ad Christum, is ipse est causa Iustificationis nostræ Meritoria & satisfactoria, ut infra demonstrabitur. Quod ad nos Christianos, est simpliciter gratuita. Non n. Gratia, gratia erit ullo modo, nisi gratuita fuerit omni modo, ut Augustinus alicubi loquitur. Nihil enim quidquam est in nostris sive Viribus, sive Meritis, sive Operibus, quod severissimo iustissimi Dei iudicio opponere queamus.

Non in VIRIBUS inquam; quippe quibus, in rebus spiritibus, omnis divitiis detrahitur Ioh. 15. 5. Rom. 8. 7. & ad vana vacua attribuitur. Eph. 2. v. 1. 5. Col. 2. 13.

Non in MERITIS; quippe quæ omnibus modis imperfecta Pl. 130. 3. Rom. 3. 18. imò nulla Luc. 17. 10. & omni gloriatione vacua. Rom. 3. 27. Eph. 2. 9.

Non in OPERIBUS; quippe quæ si justificationem præcedunt, peccata appellantur, Rom. 4. 5. & 14. 23. Hebr. 11. 6. Si concomitantur, omninò ab actu Iustificationis removètur. Ro. 3. 28. 1. Cor. 4. 4. Gal. 2. 16. Eph. 2. 8. Si consequuntur, effectus, non ampliùs causæ rationem obtinent. Opera igitur nostra quocunq; etiam modo considerentur in Iustificationis negotio, nunquam vel Causæ simpliciter, vel Causæ sine quâ rationem obtinere possunt.

28. Sed quòd *IUSTITIAM OPERVM* ampliùs oppugnemus, distinctè & perspicuè demonstrandum erit.

I. Homines nondum conversos & extra gratiam Dei constitutos non ex operibus, sed sine eorum adminiculo ab iniustitiæ reatu liberari seu justificari. Nam I. in inconvertorum operibus multiplex defectus deprehenditur; fiunt enim illa absq; fide, quâ solâ opera bona perficiuntur, ut Deo probentur; siquidem peccatum est, quicquid ex fide non est; Et ipsa persona, quia præsupponitur quasi nondum sit in gratiâ, Deo placere nõ potest; multò minùs opera ejus grata Deo erunt; cum Deus primò personam, deinde opus respiciat, ut habet Theologorum regula.

II. Universale axioma Apostoli Rom. 11. (Si ex gratia, jam non ex operibus)

operibus) non admittit restrictionem respectu personarum, sive illæ sint in gratia, sive extra gratiam constitutæ. Ergo in-
 converfi justificantur ex gratiâ. III. Apostolus universa-
 liter de toto mundo, qui reus est Deo, sine discrimine renato-
 rum vel non-renatorum pronunciat, quod ex operibus non ju-
 stificetur ulla caro. Rom. 3. v. 19. 20. IV. Idem evincitur Ex-
 emplis & *Protoplastorum*, qui post culpam sceleris admissi, solâ
 Dei misericordiâ, citra omnem operum bonorum, quibus jam
 à lapsu desituebantur, considerationem in gratiam fuere re-
 cepti, peccatorumque veniam consecuti Gen. 3. & *Latronis* in
 cruce, quem Christus absq; ullo operum intuitu à peccato-
 rum reatu gratosè absolvit. Luc. 23. & *Pauli* persecutoris bla-
 sphemi, qui de se ipso ingenuè testatur, se nõ ex operibus suis,
 sed ex solâ DEI misericordiâ per fidem in Christum fuisse ju-
 stificatum. I. Tim. 1. v. 13. 14. 15.

29. II. *Renatorum*, & qui jam sunt in gratiam DEI recepti, eorum
 inquam *operibus non posse facultatem justificandi tribui*. I. quia hoc
 pacto renatis subministraretur aliqua materia gloriandi. At
 omnis gloriatio in Iustificacione est exclusa. Rom. 3. v. 23. 27.
 & 4. 2. Eph. 2. 9. 1. Cor. 4. 5. II. quia Renatorum opera sunt
 adhuc imperfecta Esa. 64. 6. Rom. 7. Philip. 3. 8. III. quia A-
 postolus disertis verbis salutem & justitiam derogat operibus,
 in quibus renati dignè ambulant. Eph. 2. v. 9. 10. IV. quia
 iustificatum oportet fidere promissioni Evangelij ac certò sta-
 tuere de gratiâ Dei. Rom. 4. 16. At qui nititur fiducia suæ di-
 gnitatis & operum, is non potest solidè in promissionibus Dei
 acquiescere; id quod quisq; fidelium in se depræhendit, que-
 ritans cum Apostolo, sibi volenti facere bonum, adherere id,
 quod malum est. Rom. 7. V. Remissio peccatorum è diame-
 tro repugnat mercedi aut merito operum. Remissio peccato-
 rum, quam etiam Sancti quotidie impetrant, Ps. 32. nihil est ali-
 ud quàm Iustificatio Rom. 3. 25. & 4. 6.

Pontificiorum communis est error de Iustitiâ operum: pro quâ tanquam
 pro aris & focis acerrimè dimicant asserentes, vitam æternam esse vena-
 lem nostris bonis operibus propositam, (Colonienf. cens. p. 191.) nos
 iisdem auctiorem cæli gloriam & æternam vitam promereri. (lb. p. 210.)
 Iustitiam Christianam in bonis operibus tantum esse collocatam, (Ca-
 techis.

techif. minor Iesuiticus Petri Canisij pag. 27. & Catech. major p. 289.
292. 331. Confes. Concil. Trident. Sess. 6. cap. 9. & 16.

Qui verò ex hodiernis Pontificijs elegantius & doctius sapere volunt, hi etiam si Deum in primo illo Iustificationis initio absq; operibus dare remissionem peccatorum & vitam æternam concedunt, adeoq; vim iustificandi ante infusam gratiam operibus non renatorum adimunt: attamen post regenerationem hominis docent Deum respicere ad dignitatem operum, & propter illa conferri operantibus remissionem culpæ, salutem, & vitam. Hinc orta est apud istius farina homines distinctio Iustificationis in Primam & Secundam. Vide Colon. Censur. pag. 148.

10. In censum causarum Efficientium refertur Instrumentalis, & *ἐργατικὴ ἰληπτικὴ* Iustificationis, Sola FIDES, firmâ fiduciâ totum Christi meritum apprehendens sibiq; applicans; id quod in insequentium Controversiarum explicatione Orthodoxâ prolixius demonstrabitur.

11. Variæ autem de FIDE Iustificante agitantur in Scholis Theologorum controversiæ;

I. An Organo Fidei Iustificemur? seu An Fides necessarîd requiratur ad actum Iustificationis? Affirmativam probamus I. ex evidentissimis Scripturæ testimonijs; Act. 13. 39 Ioh. 1. 12. & 3. 18. Rom. 1. 17 & 3. 22. 26. & 4. v. 16. 23. & 5. 24. Gal. 2. v. 16. 26. & 3. v. 8. 14. 26. Phil. 3. 9.

II. ex firmissimis argumentis; utpote 1. Si aliter quàm fide iustificamur, tunc Fides, & quæ Fidei est correlatum, Promissio erit facta irrita. Rom. 4. 14 Gal. 3. 18. II. Pater omnium credentium, Abrahamus, est fide Iustificatus Rom. 4. Gal. 3. Ergo qui sunt ex fide Abrahami, non nisi fide iustificabuntur. III. Fides & opera sibi in præsentî negotio opponuntur. Rom. 11. 5. At iustificamur sine operibus. Ergo non sine fide.

III. ex Patrum suffragijs. Chrysostomus ad Heb. τὸ πᾶν πίστις ἐστὶν; in 2. ad Tim. τὸ πᾶν τῆς πίστεως ἐστὶν. Omnia sunt Fidei. Damascenus: Χριστιανὸς τίς ἐστιν, τὸ τᾶν Χριστιανῶν πίστις Christianus Fide censetur; Omnia Christianorum consistunt in Fide. Clemens Alexand. in proreptico; Πίστις ἰεγοποιεῖ καὶ θεοποιεῖ, Fides sanctificat & deificat.

Huberus omnes, quibus Evangelium promulgatur, appellari dixit Iustificatos & dilectos Dei; & quosdam horum esse credentes & convertos. Scilicet Iustificationem docuit, quæ esset absq; Fide.

32. II. Num Fides iustificans sit saltem nulla animi novitas, quâ Christum secundam

videndum historiam Biblicam novimus? an verò eam necessariò conveniat de-
finire per Fidei in Christi merito acquiescentem? Distinctos esse
 Fidei gradus, Salvator nos docuit Ioh. 14. ubi jubet & Credere
 Deum v. 10. & Credere Deo, v. 11. & Credere in Deum v. 1. Prior
 phrasis arguit Noticiam, altera Assensum, posterior Fiduciam.
 Noticiam & Assensum esse definiendam Fidem constat, I. quia Fi-
 des est noticia mysteriorum Dei. Eph. 4. 3. Rom. 16. 26. II. quia
 Fides opponitur ignorantia. Act. 17. v. 23. 39. Matth. 4. 16.
 III. quia per Fidem intelligimus Dei sapientiam. Heb. 11.
 Sed & Fiduciam in Christo, certò & tutò acquiescentem esse de-
 monstramus. I. Autoritate Scripturæ, in qua Fides passim no-
 minatur *πίστεως* Rom. 4. 21. Heb. 10. 22. *πιστεύουσιν* Rom. 8.
 38. *πιστήσια*. Heb. 4. 16. I. Ioh. 5. 14. *πίστεως* Heb. 11. 1. II. à con-
 trario, quod est Diffidere Rom. 4. 20. Dubitare Matt. 14. 31.
 & Desperare seu animum despondere 2. Par. 20. v. 15. 20. III.
 ab effectu fidei Iustificantis; ut pote quòd fides sola Christum
 comprehendat, recipiat, accipiat; quemadmodum Evangelio-
 graphus Iohannes cap. 1. hanc naturam Fidei verbis (*ἐλάβον,*
κατέλαβον, παρέλαβον) eleganter describit & explicat.

Romanenses docent Fidem tantummodò esse Noticiam & Assensum do-
 ctrinæ Christianæ; & secus docentes anathemate feriunt. Concil. Trid.
 Sess. 6. Can. 12. Bellarm. lib. 1. de Iustific. c. 6.

33. III. *Quod nam Fidei Iustificantis sit objectum proprium & adequatum?*
 Et Generale & Proprium est Fidei Iustificantis objectum.
 Generale est omne Dei verbum, Lex & Evangelion, quod Fides
 Christiana credit esse indubitato verum; seu sunt res omnes ac
 singulæ in Lege & Evangelio propositæ ac promissæ; nec ta-
 men sensibus adhuc apparentes, sed humani intellectus judi-
 cio incomprehensibiles, Heb. 11 v. 1. (Nam *Videre & Fidere* Ioh.
 20. 29. iteq; per *Speciem* ambulate & per *Fidem* ambulate. 2 Cor.
 5. 7. sibi invicem opponuntur) Quo modo varia Fidei objecta
 particularia habentur in cap. 11. ad Heb. Verùm ratione huius
 tam generalis objecti Fides non iustificat; quod vel unicum
 istud Apostoli Gal. 3. v. 12. evidenter arguit, quum inquit:
Lex non est ex fide. Quâ sententiâ omnia opera, præcepta. &
 promissa Legalia à Fide iustificante in negotio Iustificationis
 remouentur. *Proprium* igitur, speciale, & adequatum Fidei,
 quâ

quã è justificans, objectum constituatur oportet Evangelicum: quod est promissio Gratiæ Dei nobis in Christo Mediatore exhibitã. Idq; confirmatur I. *Scriptura testimonijs*, quæ Fidem in actu Justificationis nunquam ad aliud objectum, quàm ad solam promissionem Evangelij de Gratiã Dei & Christi merito apprehendendo restringunt: Quæ testimonia suprã, ad quæst. 1. circa hanc doctrinam de Fide, numero plura allegavimus. II. *Correlatio* Fidei, quod est Dei promissio. Rom. 4. 20. Omnes verò promissiones Dei habentur ratæ & confirmantur non nisi in Christo, non incognito, non spreto, sed fide apprehenso. 2. Cor. 1.

Papistæ catenus fidem justificare distitant, quatenus credit omni Dei verbo; adeoq; Fidei justificantis objectum proprium agnoscunt, quicquid in verbo Dei est revelatum.

34. IV. Ex quo facilè intelligitur, *Quomodo Fides justificet?* Correlativè est intelligendum, quando Fides dicitur justificare seu imputari ad justitiam, quod non ppter nostra opera & merita, sed propter solum Christum, quem Fides tâquam organon apprehendit, accipiamus remissionem peccatorum, justitiam, & vitam æternam. Ac proinde justificatio tribuitur fidei, non ut inhærenti qualitati seu virtuti & operi, sed ut organo Christum apprehendenti; & sic non formaliter, sed instrumentaliter justificat. Neq; dum ipsa apprehensio isthæc, quã *ἐνεργητικῶς* Fides meritum Christi sibi applicat & apprehendit, habet *δύναμιν* ac facultatem justificandi, sed solùm *ὀργανικῶς*, dum Fide mediante beneficia Christi fiunt nostra. Sic enim Apostolus Rom. 4. v. 4. *Ei, qui non operatur, sed credit in eum, qui justificat impi-*
um, imputatur fides sua ad justitiam. Ubi duo inprimis notentur; I. Fidem & Opus, quoad Justificationis actum, esse contrariè opposita. II. Justitiam nobis non inhærere, sed imputari. Ex quibus conficitur, istam Fidei apprehensivam facultatem nobis non per qualitatem infusam subjectivè inesse.

Lombard. lib. 2. distinct. 27. Per Fidem, inquit, tanquam per opus, justificamur.

35. V. *Verum Fides possit esse absq; charitate ceterisq; virtutibus Christianis? seu Num quis verè de Fide suã gloriari queat, qui nihilo minus in peccatis contra conscientiam vivit?* Duabus distinctionibus res omnis est expedi-

expedita. I. Fides & charitas, (sub eujus appellatione cæteras virtutes complectimur) si utriusq; nō *divas* consideremus, sunt disparata. Non n. Justitia fidei dat esse dilectioni, nec contrā. Sin praxin Christianam respiciamus, nexu indissolubili inter se coherent & sese concomitantur, ceu causa & effectus. II. Fides & Bona opera sunt distincta τῆς *διαιρέσεως*, non divulsa τῆς *ἀποκομῆς*. Nec enim vera Fides potest consistere cum proæresi peccandi. Ratio est; quia ut Fides sine operibus est planè mortua Iacob. 2. ita per charitatem semper est efficax. Gal. 5. Et tam benè inter Fidem ac proæresin peccandi convenit, ut inter Lucem & tenebras, Christum & Belial, Fidem & Infidelitatem; quæ magis à se invicem dissident, quàm Cælum & Terra.

Non igitur moramur cavillationes hominum securorum & qui sunt sine Deo, qui dum audiunt nos solâ fide absq; operibus justificari, opinantur veram fidem esse, quæ bonis operibus destituatur. Et quàm longè ab atheismo absint Romanenses, ipsimet viderint; siquidem fingunt, Fidem Christi etiam in impijs & hæreticis, a què ac in pijs, existere, nec peccatis mortalibus posse amitti. Concil. Trid. Sess. 6. c. 9. 15. Bellarm. in præfat. controv. general. 1. Colonienf. Cens. p. 92. & 111.

36. VI. *An Fides sit ex se informis & inefficax in actu Iustificacionis, nisi prius per Charitatem formetur? seu. Num bona opera esse possint, nisi prius præcedat Fides, quâ potius illa informantur?* Nōbis somnium narrari videtur, quoties de Fide informi & quæ non possit nisi charitate informari, audimus. I. quia Scriptura prorsus distinctionem Fidei Iustificantis in informem & formatam ignorat; sed una est Fides omnium, qui salvantur, Eph. 4. 5. cujusq; forma & vita est Christus, quem in verbo Evangelij apprehendit. II. quia Fides & charitas sunt dissentanea; hæc n. intuetur opera ac præcepta Legis; illa verò unicè acquiescit in promissionibus gratiæ, quæ sunt Evangelio propriæ. Dissentaneum a. non est forma alterius dissentanei. III. quia Charitas est opus. Fides a. ad justitiam imputatur ei, qui non operatur. Rom. 4. IV. quia Forma & Effectus rei differunt. Charitas potius est effectus, quàm forma Fidei; quippe quæ per dilectionem operatur. Gal. 5. Huc referuntur testimonia venerandæ Antiquitatis. Gregor. Magn. lib. 2. in Ezech. homil. 19. *Non virtutibus venit ad fidem, sed per fidem pertingitur ad virtutes. Centurio non operibus ve-*

C

nit ad

nit ad Fidem, sed Fide venit ad opera. Augustin. de Fide & operibus c. 14. In homine nisi precedat Fides, via bona sequi non potest. Et ibid. Sequuntur justificatum, non precedunt justificandum. Lutherus in c. 15. Genes. p. 192. Tom. 6. Wit. Fides ceu mater est, ex qua soboles illa virtutum nascitur. hac nisi prima adsit, frustra queres illas; hac nisi amplexa fuerit promissiones de Christo, non charitas, non alia virtutes aderunt, nisi earum quasi simulacra hypocrita pingant ad tempus.

Communis est Pontificiorum ista, quam diximus, Fidei distinctio, quam si bi habeant; imò non verentur scribere, Fidem mortuam & justificantem esse genere & definitione eandem. Cateches. Rom. fol. 10. & vim iustificandi accipere ac mutuari Fidem à nostra charitate. Colon. pag. 114. imò tam necessarias esse operationes, ut fidei suam vitam largiantur, Coloniens. ib. pag. 118.

37. VII. Num Sola Fides, an verò simul cum alijs virtutibus Theologicis conjuncta iustificet? Ut distinctè de distinctis quaestionibus loquamur, principiò utrumq; in præcedentibus ex Scripturæ fundamentis affirmavimus. 1. Nos Fide verè justificari. 2. Fidem non esse absq; proposito piè & justè vivendi. Deinde etiam atq; etiam negamus, Fidem unà cum adjunctis cæteris virtutibus, spe, charitate &c. justificare, seu ad consequendam justificationem cooperari; Sed nos Sola Fide in Christum absq; operibus sive antecedentibus, sive concomitantibus, sive consequentibus justificari credimus & confitemur moti I. autoritate Apostoli, qui particulas *ἄνευ ἔργων*, Sine operibus, Non ex operibus, Sine Lege, Gratis, Non nisi ex Gratiâ, &c. in hoc articulo maxime urget & inculcat. Rom. 3. 28. Gal. 2. 16. Eph. 2. v. 8. 9. ut ita omnia nostra opera & merita ab actu Justificationis quàm longissimè releget. II. Testimonio Orthodoxorù Patrù. August. lib. de Fide & Oper. c. 14. Cum dicit Apostolus, (*Arbitrari se, hominem justificari per fidem sine operibus legis*) non hoc agit, ut percepta fide, opera justitia condemnantur: sed ut quicq; sciat, se per fidem posse justificari, etiamsi legis opera non præcesserint. Sequuntur enim justificatum, non precedunt justificandum. Et non minùs piè quam eruditè B. Lutherus Tom. 6. Wireb. in Gen. cap. 15. pag. 192. Scio, inquit, Virtutes Christianorum esse insignia Dei dona; divinitus mandata & per Spiritum Sanctum in nostris cordibus excutari & ali. Scio fidem sine his donis non exsistere; sed nunc nobis quaestio est, Quid cuiusq; proprium sit. Tenes manus varia femina; non autem quero ego, qua cum quibus conjuncta sint, sed quæ conjung. propria virtut. Hic aperte dic, quid faciat sola fides, non cum quibus

Virtutibus

virtutibus conjuncta sit. *Sola autem fides apprehendit promissionem, credit promittenti Deo, Deo porrigenti aliquid admoveat manum, & id accipit. Hoc proprium solius fidei opus est. Caritas, spes, patientia habent alias materias, circa quas versantur, habent alios limites, intra quos consistunt. Non enim amplectuntur promissionem, sed mandata exequuntur, &c.*

Pontificii errant, dum Fidem justificare tantum initialiter vel partialiter; Charitatem autem & novitatem nostram, completivè dicunt.

38. VIII. Ex præcedenti controversiâ resultat decisio alterius, *Utrum propositio isthac (Solâ fide justificamur) quâ Lutherus in German. translatione Bibliorum Rom. 3. 28. & 4. 6. est usus, sit fidei analogâ? & consequenter An necessariò retinenda? Fides Christiana non sita est in vocabulis, sed in rebus; non in verborum folijs, sed in radice rationis, ut Hieronymus olim dixit. Itaq; fateretur Basilius lib. de verâ & piâ fide se adversus hæreticos quædam vocabula etiam non scripta usurpasse, sed tamen quæ à sentu sanctis literis consentaneo neutiquam abhorrent. Similiter & nos in præsentii controversiâ fatemur, phrasin istam seu τὸ μόνον (Sola fide justificamur) non extare in Apostolicis scriptis: doctrinam tamen, quæ illis literis significatur, esse depromptam ex Scripturâ, alijsq; Scripturæ testimonijs confirmari. Non tamen idè utimur hac phrasi ἀπαρθεῖν, ac si stylum Spiritus S. reformare velimus, aut nobis persuadeamus, quòd nos longè commodiùs de rebus divinis loqui & pronuntiare possimus, quàm loquitur Dei verbum. Sed quæadmodum Orthodoxa Antiquitas certas quasdam voces & phrasas in cæteris fidei articulis rectè explicandis adversus hæreticorum insidias & corruptelas ad ædificationem Ecclesiæ liberè & commodè adhibuit: ita nec Luthero nostro nec ejus fidelibus τὸ μόνον potest vitio dari, qui gravi judicio & consilio, eadem libertate, in præsentii articulo in Ecclesiæ usum fuerunt usi, quum docerent, SOLA Fide nos justificari.*

Rationes, quib. majores nostri ad phrasin hanc usurpandâ & retinendâ fuere permoti, sunt prægnantes & non contemnendæ;

I. *Exemplum Scripturæ, quæ interdum, ubi de apprehensione beneficiorum Christi agitur, exclusivam addit vocabulo Fidei, Marc. 9. v. 36 Luc. 8. v. 50.*

II. *Æquipollentia. Nam (ἐάν μὴ, Nisi) æquipollet exclusivis SOLA & TANDEM. ut ex collatione dictorum Marc. 13. 12. & Matt. 24. 36.*

constat. Idem patet ex dicto Apoc. 20. ubi dicitur, quod triumphan-
tem Ecclesiam non debeant intrare, Nisi qui sunt scripti in
libro vitæ Agni, h. e. SOLI inscripti. Atqui Apostolus in præ-
senti articulo disertè scribit, nos non justificari, *ἐὰν μὴ*. Nos non
nisi per fidem justificari. Gal. 2. 16. Sed sunt & aliæ æquipol-
lentes particulæ exclusivæ passim in sacris literis obvix, *Sine la-*
ge, Gal. 3. 21. *Gratis*, Rom. 3. 24. *Sine operibus legis*, Rom. 4. 6. 2.
Tim. 1. 9. Ph. 3. 9. &c.

III. *Idiotismus* linguæ nostræ *vernacula*, cujus proprietas est,
ut quando aliquid de duobus, vel de rebus pluribus enuncia-
tur, ita ut de unâ tantum affirmetur, negetur de alijs, id non
possit planius & plenius reddi sermone Germanico, quam per
particulas exclusivas, Solum & Tantum; quemadmodum præ-
clare monet Lutherus Tom. 4. Witeb. Germ. fol. 140. E. G.
Jer. 9. 23. *Non gloriatur sapiens in sapientia sua, non fortis in fortitudine
sua, non dives in divitijs suis, sed qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Hæc
ἰσχυρὸν à nobis Germanis significantissimè redditur: Solum in
Deo gloriandum est. Et hanc sententiam, Ioh. 1. 13. *Filij Dei
sunt, qui non ex sanguinibus, &c. sed qui ex Deo nati sunt*, rectè & signi-
ficanter exprimas: Illi soli filij Dei, qui ex Deo nati sunt. Sic
1. Pet. 1. v. 18. 18. Redempti sumus non auro, non argento, sed
sanguine Christi, h. e. solo sanguine Christi.

IV. *Consuetudo Scriptura*, quæ nonnunquam quod uno loco
per simplicem *θεὸν καὶ ἄλλον* asseruit, id alibi per exclusivam
particulam appositionem enunciat. Confer Deut. 6. 14. & Matt.
4. 10. Item Deut. 4. 35. & Deut. 32. 39. Itemq; Marc. 13. 32. &
Matth. 24. 36.

V. *Libertas Latini Interpretis*, qui in vulgatâ Bibliorum ver-
sione non veritus fuit exclusivas interdum textui rectè in-
ferere, etiamsi eas in fontibus non repererit. Deut. 32. 39. 2.
Par. 20. 12.

VI. *Autoritas venerandæ Antiquitatis*, apud quam exclusiva
(*Sola Fide*) in præsentis articulo frequenter & reverenter au-
ditur ac legitur. Ex Græcis est Nazianzen. *Ὁ Θεὸς ἕως ἄνω* p.
355. *Iustitia est τὸ μὴ θεὸν μόνον, Credere tantum.* Iustinus Martyr
in Epist. ad Diognetum pag. 385. *Deus se ostendit Ἄφ' ἡμεῶν, ἢ μόνον*
per FIDEM, quâ SOLA Deum videre conceditur.

Humi-

Humilit. p. 217. *πιστι μόνη*, Fide SOLA in Christum justificari, est vera gloriatio in Deo. Chrysostomus Tom. 1. in 1. ad Cor. 1. hom. 4. P. 354. Nunc non est amplius opus rationibus, sed SOLA fide. Ex Latinis est Augustinus de vera & falsa pœnitent. c. 8. t. 4. per Fidem SOLAM remittuntur peccata. Et in explic. dicti. Credidit Abraham Deo, &c. *Quicquid illi legali observatione potest conferri, totum SOLA Fides donavit.* Ambros. in 1. Cor. 1. *Qui credit in Christum, saluus est sine opere, SOLA Fide, gratis accipiens remissionem peccatorum.* Hieron. in c. 4. ad Rom. *Impium per Solam Fidem justificat Deus, non per opera bona, quæ non habuit. Deus proposuit gratis, per SOLAM fidem peccatum dimittere.* Confer Chemn. Loc. com. part. 2. de Justific.

Bellarminus hanc propositionem (Sola Fides justificat) repudiat lib. 1. de Justific. cap. 14. Et tempore Interreligionis Theologorum quidam in gratiam Pontificiorum non esse de exclusivâ particula, SOLA, pugnant; sed potius esse dicendum, nos præcipuè fide salvati scripserunt, ut patet ex Actis Synodici fol. 109. & 110. edit Germ.

39. IX. Deniq; ex ijs, quæ hætenus in explicacione Controversiarum de Fide Justificante fuerunt dicta, liquidò patet, *Quis sanus & genuinus particularum exclusivarum, Gratis. Sine operibus, & in primis vovula, SOLA, sensus sit & usus in articulo de Justificatione? seu, Quid nam ista particula excludam?* Sigillatim quod ad vovulam, SOLA, in propositione (Sola Fides justificat) attinet, illa non subjectum quasi fides sit sola, restringit, sed prædicatû, quod justificet sola, determinat, q. d. Fides est unicum illud organon apprehendendæ justitiæ. Sunt enim tres præcipuæ causæ Justificationis, Gratia Dei, Meritum Christi, & Fides in Christum: quæ causæ ut inter se sunt distinctæ, ita singulis istis particula, SOLA, rectè apponitur; nec tamen altera alteri exclusivè opponitur, sed causarum ordines inter se legitimè distinguuntur. Si igitur est quæstio de Justificationis causâ *θεοῦ, γρᾶτιᾶς*, Sola Dei Gratia justificat; Si de Meritoria, Sola Christi obedientia justificat; Si de organica, Sola Fides justificat. Generatim verò loquendo de exclusivis particulis, nõ illæ ex Justificationis circulo relegant Gratiam seu Misericordiam Dei; non excludunt Meritum Christi; non improbant propositum piè & justè vivendi, ne scilicet bona opera vel fidei adsint, vel fidem sequantur. Sed in solidum derogant & adimunt cæteris nostris virtutibus seu operibus

peribus meritum ac causam remissionis peccatorum, ne cum Fide commisceantur tanquam siue concausæ, siue causæ vel promerentes, vel adjuvantes, vel concomitantes, vel etiam ut *inoparanda causa*, ut ita totum negotium Iustificationis & soli Misericordiæ Dei & soli merito Christi, quod utrumq; sola fides apprehendit unicè acceptum feratur; quò conscientia anxia & perturbata nitatur immoto fundamento sine omni hæsitatione ac diffidentia. Rom. 4. 16. Gal. 2. 21.

De proprio igitur loquuntur Romanenses, quum nobis per insignem calumniam non erubescunt afficere ejusmodi sententiam de Exclisivis particulis, quæ à nostrarum Ecclesiarum confessione *de Alge meo* dissonat, & nunquam nobis in mentem venit, & contra quam solemniter in omnibus nostris libris ac commentariis protestamur.

H. MATE-
RIA.

40. *Materia circa quam seu Objectum Iustificationis* sunt omnes CRE-
DENTES in Christum. Ro. 3. 22. & 45. Gal. 3. 8. Huc pertinent alia Scripturæ testimonia quæ suprà magno numero pro causâ Instrumentali Iustificationis afferendâ adduximus.

41. Sunt a. hujus loci Controversiæ classicæ; I. *Verum Iustificatio hominis peccatoris coram Deo sit universalis?* Negatur. I. quia Apostolus non nisi fidei justificationem agnoscit, ut antea fuit demonstratum. Fides a. non est omnium. I. Thess. 3. II. Qui iustificatus est, super eum non manet ira Dei, nec condemnatur. At super incredulos manet ira Dei. Ioh. 3. Et qui non crediderit, condemnabitur. Marc. 16. Ergo, &c. III. Si omnes promiscuè homines absq; respectu fidei coram Deo iustificantur, tunc istam justificationem aut retinent aut amittunt. Si retinent, utiq; Christiani fideles juxta & Ethnici infideles salvabuntur; Sin amittunt, medium præter solam *amissionem* dari & effingi vix poterit, per quod amittant. IV. Aut ab æterno, aut in tempore omnes homines indiscriminatim iustificantur. Non ab æterno; sic n. omnes homines nascerentur in hunc mundum filii non iræ. Non in tempore; quis n. Christianorum nescit, quàm multi in Ecclesia & extra Ecclesiam reperiantur, ab ira Dei non liberati, nec à peccatis suis iustificati.

D. Huberus, annis superioribus, publicis scriptis professus est, omnibus hominibus ex æquo etiam Turcis remissa esse peccata, omnesq; homines & infideles remissionem peccatorum accepisse. Thes. Tub. 59. 60. 270. poster. part. A&T. Tub. 117.

42. II. A. B.

42. II. An una eademq; semper fuerit ratio justificationis? seu An omnes homines omnium temporum uno & eodem modo fuerint fide in Christum iustificati? Affirmatur I. quia Apostoli axioma est catholicum: *Justitia Dei per fidem* *f. su Christi in omnes & super omnes, qui credunt.* Non enim est distinctio. Rom. 3. 22 II. quia ad Abrahami exemplum iustificatur omnes. Ratio est; quoniam Abraham commendatur Pater omnium credentium. Ro. 4. At ille non nisi fide in Christum fuit iustificatus. Ergo. III. quia Apostoli in Concilio Hierosolymitano idem decreverunt, & Canonem constituerunt: *Credimus per gratiam f. su Christi salvari, sicut & patres nostri.* Act. 15. quo testari sunt, unicam & perpetuam rationem omnium seculorum consequendæ salutis æternæ esse & fuisse. IV. Accedunt Patres, quorum consensum exprimit Hieronymus in Epistola ad Gal. *Omnes, inquit, veteres Patres iustificati sunt eadem fide in Christum, quâ nos hodie iustificamur.* Et ita Irenæus lib. 4. c. 13. & Justinus in expositione fidei, & Orig. in 3. ad Rom.

Errant Scholastici, cum triplicem justificationis modum comminiscuntur, utpote quod priores Patres ante Moysen lege naturæ, Iudæos lege Moysi, Christianos lege Christi iustos opinantur. Et Andræus lib. 6. Variè, inquit, homines à Deo iustificari, valde est competum.

43. III. Non longè à præcedenti questione abest, quod in Scholis Theologicis controvertitur, *Num iustus possit majore justitiâ & sanctitate augeri?* seu *An justificatio habeat sua incrementa, & recipiat magis & minus, ita ut gemina constitutus possit iustificatio, Prima sc. & Secunda?* Negatur posse augere justitiam suam, qua coram Deo iustificatus est, ut per eam iustificetur amplius coram ipso. Nam I. sola Christi justitia iustificans est, Rom. 3. quæ infinita, & proinde augeri non potest. II. Christus, sive firmâ sive infirmâ fide apprehensus, est unus & idem Salvator ac redemptor omnium; & nobis omnibus ex æquo est à Deo factus justitia, 1. Cor. 1. imò est *αὐτὸ ὁ θεὸς ἡμεῶν*, ut Athanas. dial. 5. de Trinit. ait.

Dissentiunt à nobis Pontificij, dum non omnibus aequalem gratiam justificationis conferri, sed aliis majorem, aliis minorem dari juxta diversam iustificandorum dispositionem tradunt. Bellarm. Tom. 1. lib. 1. de verbo Dei c. 18. & Tom. 3. lib. 2. de Iustificat. Hieronymus Torrentis Iesuita cap. 4. lib. 2.

44. Materialis etiam suo modo à Theologis appellatur, quam nostri respectu alij *Meritoriam* rectissime vocant, **JUSTITIA FIDEI**

DEI

DEI, seu, quod idem est, **Iustitia Christi**. quæ consistit in *Obedi-
entiâ ipsius & activâ*, quâ ipse legem Dei pro nobis implevit, *Matt.
5. Gal. 4. & passivâ*, quâ Patri suo factus est obediens usq; ad
mortem crucis. *Phil. 2. v. 8.* Quam iustitiam Salvator confert ve-
stri nuptiali, *Matt. 21. 11. & stolæ præcipuæ filij prodigi, & jam
reverti Luc. 15. 22.*

45. Variæ a. sunt apud Theologos **DIVISIONES ac SIGNIFICATIO-
NES** vocabuli **IUSTITIÆ**.

I. Alia est *causa*, *Gen. 30. v. 33. Pf. 7. v. 9.* alia *persona*. De iustitia
personæ hic agitur. Nihil a. in nobis dignum est veniâ. *Pf. 143.
22.* Idcirco alienâ iustitiâ, quæ est Christi *θεωδίκτης. 1. Cor. 1. v. 30.*
à peccatis absolvimur & iusti reputamur.

46. II. Alia est *Imputata*, quâ coram Deo tantum iusti sumus: alia
Inchoata, seu novæ obedientiæ, quam renati in hac vitâ imperfe-
ctè præstant: alia *Consummata*, quâ ab omni iniustitiâ plenè in al-
terâ vitâ liberabimur. De priori hic nobis est sermo.

47. III. Alia est *Legalis*, perfecta scilicet, & integra obedientia ergâ
universam Dei legem, *Ro. 5.* quam hominum nemo in hac vitâ
præstare potest. *Ro. 8.* alia *Evangelica*, quæ credenti in Christum
imputatur, *Rom. 3.* unde & *Iustitia Imputativa* & *Iustitia Fidei*
appellatur.

48. De hac posteriori, quæ Euangelij est propria, in præsentia di-
sputari solet. I. *Cur illam Apostolus passim DEI IUSTITIAM. Ro. 1. 17.
& 3. v. 5. 21. 22. & 10. 3. 2. Cor. 5. 21. appellet?* Triplex est modus iusti-
tiæ Dei. I. quâ Deus essentialiter in seipso est iustus, imò ipsa-
met iustitia: Cujus nō minus, quâ ipsius essentiæ divinæ parti-
cipes fieri possumus. II. quâ Deus & fontes punit & infontes
tuetur, juxta illud *Psal. 115. Iustus est Domine, & iusta iudicia
tua.* III. quâ Deus credentes pro iustis propter Christum re-
putat; quæ iustitia est misericordiæ Dei non opposita, sed pro-
ximè ad eam accedit: siquidem admirandum temperamentum
iustitiæ & misericordiæ Dei in nostrâ redemptione elucet. Vnde
non raro hæc Iustitia Dei insignitur nomine *Misericordiæ*. Con-
fer *v. 156. & 159 Pf. 119.* Ratione hujus appellationis reddit *Am-
brosius*, cum inquit, *Misericordia illa de promissione originem habet, &
cū promissum reddatur, Iustitia Dei appellatur.* De quâ iustitiâ hoc loco
agitur, appellaturq; **DEI IUSTITIA**, non tantum ratione *Effici-*
entis,

entis, quod Deus unus ac solus justificet; nec solum ratione Christi θεανθρωπος, cujus hæc justitia est propria. Ef. 46. 13. & 51. 5. Jer. 31. 23. Sic enim de hac justitiâ Augustinus ad Bonifac. Non propterea justitia Dei dicitur, quoniam Deus justus est, sed quia homini ex Deo est. Et Primatius in cap. 10. ad Rom. Justitia Dei dicitur, non quâ justus est Deus, sed quâ dat homini Deus, ut justus sit homo per Deum. Sed maxime sic eam hominari etiam posse arbitramur ab effectu scilicet, quod Deo probetur & placeat, & quod eâ solâ coram Dei tribunali & judicio consistamus, seu quod illa coram Deo valeat, ut Lutherus quoque in Germ. Biblijs istam phrasin semper interpretatur. Atque hanc interpretationem probamus I. à consimili modo loquendi de operum justitiâ, quæ itidem nominatur Dei justitia, quippe quod Deo placeat, Jac. 1. v. 20. II. ab explicatione Apostoli, qui inter justitiam operû & gratiæ discernens, illam inquit valere apud Homines, hæc apud Deum, Ro. 4. 2. III. ab alijs Script. phrasibus; utpote e. g. quod Christus perhibeatur esse Agnus Dei, id est, Sacrificium apud Deum vel coram Deo valens, Jo. 1. Quemadmodum igitur etiam Fides Christi dicitur, non quâ Christus credit, sed quâ in Christum creditur: Sic Dei justitia dicitur, vel quia à Deo proficiscitur, vel quia coram Deo consistit.

Osiander priorem justitiæ modum, quo Deus in se est justus; Pontificii alterum modum justitiæ urget, tanquam causam nostræ justificationis.

49. II. In Controversiam venit *Secundum quam naturam Christus sit nostra justitia?* Duplicem agnoscimus Christi respectum, secundum quem aliàs ut unum cum Patre consideratur, aliàs officij respectu, ut Persona missa. Posteriori hoc respectu Christus est noster Mediator ac Salvator secundum utramque naturam. Nam Iehova est nostra justitia ab æterno, Jer. 23. 6. & secundum humanitatem factus à Patre nobis est justitia nostra, 1. Cor. 1. 30. seu ut eleganter Athanas. Dialogo 5. De Trinit. id ipsum explicat: *Deus λόγος qui ipsamet est justitia, acceptâ servi formâ, factus est nobis justitia, sanctificatio & redemptio, Is, inquit, qui justitia est, factus est, si humanam naturam respicias, justitia, ut nos, qui justitia non eramus, suâ gratiâ justificaret. Estq; idem Deus & homo, ita, ut quatenus quidem est Deus, sit justitia, quatenus vero est homo, sit factus justitia.* Sed de humana Christi natura,

D

natura,

natura, quod secundum illam Christus sit justitia nostra, minus est dubium, siquidem Apostolus 1. Tim. 2. 5. disertè pronunciat: Unus est mediator, Dei & hominum, Homo Iesus Christus. Verùm enim verò si Christus esset tantùm secundum humanam naturam mediator noster; consequeretur justitiam & obedientiam Christi nobis fide imputatam non fuisse infiniti meriti & valoris. Nulla n. creatura sola potest ferre infinitam iram Dei. Infinitum a. bonum erat offensum: Infinita calamitas nos omnes manebat: Infiniti valoris ἀποζημιωσις eramus redimendi. Tale a. nō potuit *ὁυδὲ ἀποζημιωσις* operā præstari. Idcirco Sacra Scriptura testatur, Filium Dei datum, Es. 9. Dei sanguinem pro Ecclesiâ redimendâ effusum, Act. 20. Filium Dei pro nobis in mortem esse datum, Róm. 8. Dominum gloriæ esse crucifixum, 1. Cor. 2. Quare Mediator neq̃ tantùm erit Homo, neq̃ tantùm erit Deus, sed Deus & Homo, & ut Augustinus loquitur, *Divinitas sine humanitate non est Mediatrix, humanitas sine divinitate non est Mediatrix, sed inter divinitatem solam & humanitatem planè mediatrix est humana divinitas, & divina humanitas.*

Lombardus lib. 3. Sentent. dist. 19. lit. G. eumq; secuti Scholastici & Iesuitæ ex professo negarunt, Christum esse mediatorem secundum divinam naturam. Quem errorem superiori seculo ab orco quasi in Ecclesiam Christi reduxit publicis scriptis Franciscus Stancarus, cui tamen sese masculè opposuerunt cùm cæteri Protestantes, tùm potissimum Dn. Philippus Melancthon.

90. III. Acris fuit inter Theologos Aug. Confess. concertatio, Num peccator essentiali Dei Justitiâ in judicio divino justificetur? seu, Verum si des nostra in negotio Justificationis respiciat in divinam Christi naturam, quatenus videlicet illa in nobis habitat & efficax est, ut per eam inhabitationem peccata nostra tegantur? Non equidem inficiamur, Deum non tantùm donis, sed etiam essentiâ suâ in credentibus habitare juxta promissum Christi. Ioh. 14. 23. Non tamen credimus, nec docemus, nos essentiali Dei justitiâ justificari ac salvari. I. quia Justitia Dei essentialis est ignis consumens, & vox Legis, non remittentis, sed accusantis & dampnantis peccata; quam justitiam omnes Sancti deprecantur. Ps. 130. 3. & 143. 2. nisi quis forsân per impiam absurditatem duas crederet essentielles Dei justitias; unam, quæ perfectam obedientiam Legis flagitat, & inobedientes damnat; alteram, quæ peccata condonat & nos
justi-

justificat. II. quia justitia Dei essentialis est non Christi tantum, sed totius indivisæ S. S. Trinitatis propria & communis. At Christus solus & unus peculiariter est nostra justitia. Ergo non essentialiter: aliàs n. Pater & S. S. æquè essent nostri Mediatores, quàm Filius. III. quia si essentiali Christi justitiâ essemus justii, non necesse fuisset. Filium Dei nasci, pati, ac mori: siquidem *ἀΐ* jam ante suam incarnationem & passionem habuit ab æterno istam essentialem justitiam, ut nō illam acquirere potuerit. IV. quia Christus, quatenus in nobis cum Patre & Spir. S. habitat, est effectus justificationis ac reconciliationis cum Deo. Ioh. 14. 23. Effectus a. rei non est res ipsa seu causa rei. V. quia essentia Filij Dei nobis & omnibus creaturis extra ipsum existentibus est incommunicabilis. Ergo neq; essentialis justitia ejus nobis potest tribui ac communicari. Ratio consequentiæ est: quod essentia & proprietates essentiæ Dei sint unum quiddam simplicissimum & *ἀδιαίρετος τῶν*. Accedit testimonium Augustini in 2. Cor. 5 ad ista verba; Eum qui non noverat, &c. Hac, inquit, est illa justitia Dei, non quâ ipse justus est, sed quâ nos ab eo justii facti, quâ nos ex ejus gratiâ justii sumus; ut ipsa justitia ejus nos simus, cum justè vivimus, credentes in eum, qui justificat impium; non illa, quâ ipse justus est æternâ & incommunicabili justitiâ.

Facessat igitur commentum Andreæ Osiandri de Justitiâ Dei essentiali. Consulte Wigand, de Osiandrisimo.

32. IV. Postquam inter Christianos constat, Christum esse nostram justitiam; dubia tamen manet quæstio. Quomodo Christus sit nostra justitia? Nos credimus ac confitemur, Christum tam agendo, quàm patiēdo nobis peccatoribus justitiam, quâ coram Deo in ejus judicium provocati subsistere valeamus, acquisivisse.

De Passivâ Christi obedientiâ, quod illa ad nostri Justificationem & æternam salutem promerendam necessariò faciat, attestantur omnes propemodum libri Biblici Veteris ac Novi Testamenti Luc. 24. v. 25. 27. Act. 10. 43 Classica v. sunt insequētia Scripturarum testimonia. Rom. 3. 25. & 5. v. 8. 9. Heb. 9. 14. 1. Ioh. 1. 7.

Scholastici negant Christum pro actualibus delictis satisfacisse, & nos à peccatorum poenâ liberasse.

De Activâ obedientiâ Christi loquuntur Scripturæ dicta manifesta. Matt. 5. 17. Rom. 5. 19. & 10. 4. Gal. 4. v. 4. 5. Ph. 2. 8. Ex quibus

D 2

dictis

dictis conficiuntur firma exempla pro nostrâ sententiâ stabili-
 endâ; cujusmodi sunt I. Quicquid Christus fecit, nostri causa
 fecit. At Legem implevit Matt. 5. & factus est sub Lege Gal. 4.
 Ergo nostri causâ Legem implevit. II. Deus neminem justifi-
 cat, nisi justitiæ divinæ, quæ exigit perfectam Legis impletio-
 nam, satisfiat. At nos ipsimet Legem implere non possumus,
 Ro. 8. sed eam Christus implevit. Matth. 5. Si igitur Christi o-
 bedientia & Legis impletio nihil ad nos pertineret, sequere-
 tur nos absq; omni Legis impletione & obedientiâ justificari.
 III. Ut se habet primi Adami inobædientia quoad injus-
 titiam; ita etiam secundi Adami obædientia se habet ad
 justitiam. Roman. 5. 19. At inobædientiâ primi Adami ad-
 versus Legem Dei constituimur injusti & peccatores, Rom. 5.
 19. Ergo, &c. In eandem sententiâ locuti fuerunt S. Patres, Bern-
 hardus de sepulchro ad milites cap. II. *Ade peccatum imputabitur
 mihi? & Christi justitia non pertinebit ad me? illius nè inobedientia me
 perdidit, & hujus obediencia non proderit mihi?* Athanasius Tom. 2. p.
 270. Christus implevit Legem pro genere humano, eaq; im-
 pletio toti massæ nostræ imputatur.

Iohann. Piscator in Thesib. de iustificat, pag. 258. & alibi negat, Activam
 Christi justitiam nobis ad justitiam imputari.

52. V. Ex dictis est judicare, *Vtrum res illa, quæ nobis ad justitiam imputa-
 tur, sit quiddam in nobis hærens, an verò extra nos? seu Iustitiâ & obediencia-
 nè nostrâ, propriâ & internâ, an verò alienâ & externâ justificemur?*
 Christi justitiam, quâ solâ justificamur, piè dixeris & alienam
 & nostram. *Alienam* quidem; Neq; n. hæc fuit à nobis & no-
 stris meritis acquisita, sed subjectivè ac in hærenter est solius &
 totius Christi. *Nostram* v. seu propriam; quippe quæ nobis per
 fidem applicatur, imputatur, & quasi appropriatur. I. Christus
 totus est Noster tam ratione personæ suæ, quâ est incarnata. Es.
 9. quàm ratione officij, quâ factus nobis est justitia. 1. Cor. 1. 30.
 II. Si omnia nobis in Christo Pater donavit, quid-ni etiam
 Christi justitiam Nobis donaret? Ro. 8. III. *Quemadmodum*
 Adami *aviquis* omnibus posteris fit quasi propria & singulis ad
 injustitiam impuratur: ita Christi obediencia nobis credentib.
 fit quodammodo propria ad justitiam, utut neq; ad similitudi-
 nem prævaricationis Adami peccaverimus, neq; ad similitudi-
 nem obedienciae Christi justitiam præsterimus, Rom. 5. 19.

Quam

Quamobrem diverso respectu & sano sensu nihil prohibet asserere, nos iustitiâ & alienâ & nostrâ, unâ tamen numero eademq; justificari. Si quis a. *Nostram*, h. e. nobis inhærentem intelligat iustitiam, nâ is à vero longè abest, ut ex præcedentibus liquet: quibus ex abundantia unicum istud adjicere libet, quòd Apostolus in quarto capite ad Rom. undecies vocem *Imputationis* iugemet, cùm ne verbulo quidem meminerit iustitiæ infusæ seu inhærentis.

E contrario Romanenses Iustitiam, quâ justificamur, intelligunt non aliunde imputatam, sed Christianorum animis inhærentem & in eis per Dei gratiam, constitutam. Conc. Trid. Sess. 6. c. 7. & 16. Bell. lib. 1. c. 2. de Iustific. Colon. in Censurâ, Cui, inquit, docto persuadere poteris, iustum quempiam externâ iustitiâ posse appellari. An tu fortassis vidisti unquam quempiam externâ vivere vitâ, &c.

III. FOR;
MA.

§3. *Formalis causa* Iustificationis est iustitiæ Christi IMPUTATIO; & nostræ iniustitiæ NON-IMPUTATIO, h. e. PECCATORUM venia ac REMISSIO. Rom. 3. v. 25. & 4. v. 5. 6. 7. 8.

§4. *Imputare*, τὸ λογίζεσθαι significat hoc loco in solum accipere, factâ scilicet quodammodo vocis translatione ex istâ civilis stipulationis solutione, quam ICI indigitant Acceptionem. Nec n. iustitiam nostram Scriptura meritis nostris, sed solius Christi, per quem iustitia nobis imputatur, merito fert acceptam. Sanderus lib. 5. c. 1. contr. Lutheranos, Verbum τὸ λογίζεσθαι perperam esse à nostris redditum queritur existimans, istud non composito Latino Imputandi, sed æstimandi seu putandi potius esse vertendum.

§5. Cæterum quamvis unus duntaxat sit actus divinæ hujus Imputationis in negotio justificationis: nō tamē simplex, sed geminus ejus à Theologis traditur esse modus & respectus. Unus *εγγυηκός*, qui est *Peccatorum*, q̄ in nobis sunt, non-Imputatio, sed cōdonatio ac Remissio. Ro. 3. 25. Alter *βεληκός*, Iustitiæ scil. & satisfactionis Christi, quam non nosmetipsi præstitimus, Imputatio. Ro. 4. 6. Prior condonat ea, quæ nobis inhærent; posterior donat id, quod nobis non inest. Apostolus enim disertè testatur impios ita justificari, ut Deus nobis, quæ nostra sunt (scilicet peccata & iniquitates) non imputet; & quæ nostra non sunt, nec nobis inhærent, (puta Christi obedientiam & satisfactionem) ea imputet. Rom. 3. & 4. ut ita condonando partim, partim donando peccator justificetur, condonatis videlicet peccatis & donatâ iustitiâ Christi.

56. Ex quibus conficitur, *Iustificacionem nostri constare duabus quasi parti-*
tibus, 1. Iustitia aliena, Christi scilicet, donatione ac imputatione. 2.
iniquitatis propria condonatione seu non-imputatione. Ultramq;
partem magis magisque declaramus ac probamus I. ex Scriptura
testimonijs. De priorē parte loquuntur. Es. 45. 24. Ier. 23. 7. Rom. 5.
19. 1. Cor. 1. 30. 2. Cor. 5. 21. De posteriore, videl. de peccatorum
Remissione. Pf. 32. 1. Luc. 1. 77. Ro. 4. v. 7. 8. 2. Cor. 5. 19. II. ex utri-
usq; de quā jam antē disseruimus, Obedientia Christi, Activa sc. &
Passiva, condicione. Sicut n. Christus non tantū legem imple-
ndo, sed etiam passionum supplicia pro peccatis nostris sustinen-
do nobis perfectam iustitiam acquisivit: sic iustitiæ istius red-
dimur participes, tum Sanctitatis, quā Christus Legi præsti-
tit, imputatione, tum peccatorum nostrorum, pro quibus pati-
endo quoq; satisfecit, non-imputatione. III. ex qualitate nostra
corruptionis. Nam & iustitiā primævā ac secundum Dei imaginē
nobis concreatā destituimur, & culpam peccatorum nostris
trāsgressionib. cōtraximus. Priori malo, iustitia Christi imputata;
posteriori, Remissio peccatorū medetur. IV. ex reatu, quē Chri-
stus propter peccata nostra sustinuit, consideratione geminā.
Quemadmodum n. Christus iræ divinæ satisfecit, eod quod ipsi
non iustitia & obedientia, quam offenso Patri suo præstitit, sed
quod peccata nostra, quæ ipse non admisit, fuerint imputata. 2.
Cor. 5. 21. ita ex opposito per Christum iusti constituimur; impu-
tatā scilicet nobis Christi iustitiā, & peccatis, quæ nobis ad-
hærent, non-imputatis.

Huic doctrinæ tanquam puriori admodū iniqui & molesti sunt Romanen-
 ses, adeo ut cachinnis & cavillationib. etiam sarcasticis excipiant iustitiā,
 quam diximus, imputatam; quam esse amantissimam insanā didicant.

57. Constat itaq; *Vtrum inherens nostra Renovatio seu Charitas sit formalis*
nostra iustitia? seu An credentes iustificemur & Imputatione iustitiæ Christi
simul & Renovatione seu inchoatione Nova obedientiæ: vel partim Impu-
tatione, partim Renovatione? Nos iustitiā Christi per fidem apprehen-
sā & imputatā iustificari, jam antē demonstravimus. Sed & solā
illā, præter alteram illam Novæ obedientiæ seu Renovationis,
iustificari ampliū demonstramus ex sequentibus argumentis.
I. quia aliqua pars laudis ac gloriationis de iustitiā redundaret
ad renatos, si illorū quoq; operib. iustificatio unā perficeretur.

Rom. 2.

Rom. 3. & 4. Eph. 2. II. quia diversus est imputationis modus, qui est secundum opus & qui est secundum fidem seu gratiam. Rom. 4 ut, ubi est imputatio fidei, ibi tollatur meritum operū. Iustificamur à. inputatione fidei. Ergò. III. quia Remissio peccatorū & Satisfactio seu meritum operum sibi è diametro sunt opposita. Quomodo n. Deus diceretur remittere peccata, si pro istis adhuc à nobis satisfactionem exigeret. At Iustificatio est peccatorum remissio. Rom. 3. 25. & 4. 6. IV. Si non nisi *Vnus* Christi obedientiā iustificamur & salvamur. Ro. 5. 19. non potest uni isti obedientiæ conjungi Nova Christianorū obædieutiā ad absolvendam eorum justificationem. V. quia opera Renatorum cum nullo genere causarum justificationis subsistunt, sed à singulis excluduntur. Neq; n. subsistere possunt in hoc negotio cum Gratiā Dei Ro. 11. 6. Neq; cum fide. Ro. 3. 28. Eph. 2. v. 8. 9. Neq; cum merito Christi, cui tantum derogatur, quantum operibus adscribitur.

Pontificii, ut geminam suam Iustificationem, Primam & Secundam, pallient. fingunt hominem; postquam primā justificatione fuerit iustificatus, amplius postmodum justificari partim Imputatione. partim Renovatione. Concil. Trid. Sess. 6. c. 7. Et Bell. lib. 1. c. 2. de Iustific. duplicem facit causam formalem, Intrinsicam, habitum gratiæ; & Extrinsecam seu Exemplarem, Christi iustitiam.

98. Deniq; est in quæstione positum, *Num hæc, pro qua pugnamus, Imputatio consistat in nudā aliqua planēq; vacuā imaginatione & an v. sit Ens quoddam verum & reale?* Etsi isthæc imputatio non est aliqua habitualis infusio seu inhesio in nobis: non tamen ob id simularē ac fictitiē, sed realissimē & solidissimē nos à Deo pronunciarī iustos credimus ac confitemur. Quemadmodum n. Christus per veram & solidam peccatorum nostrorum, quæ in ipsum unum Deus fecit convenire. Ff. 52. imputationem factus est p nobis peccatum: ira nos simili imputatione, h. e. verē ac certō efficimur iustitia Dei, ut Apostolus loquitur. 2. Cor 5. 21. In quātum igitur peccata nostra fuerunt Christo pro nobis patienti & morienti nō fictitiē, non imaginariē, sed verē imputata, quandoquidem totius mundi peccata verissimē portavit: in tantum non existimandum est hanc imputationem, quā credentib; iustitia Christi imputatur ad Iustificationem, esse imaginariam & umbratilem, sed veram ac realem. Ratio est. I. quia iste imputationis

tionis modus suam originem & sedem homo in fundamento fundatissimo, quod est ipsamet mens ac voluntas Dei, qui nobis peccatoribus ex merâ misericordiâ non peccata nostra, sed Christi justitiam imputare decrevit. II. quia imputatio ipsa non in nihilo recumbit, sed infinitam & sacrosanctam Christi obedientiam, quæ non est nihil, sed quâ non est in cælo & in terrâ bonum nobilius, respicit, quæ nobis per fidem applicatur. III. quia imputationis hujus effectus & solidus & firmus, dum per imputationem justitiæ Christi mentes nostræ anxie in omnibus tentationib; & luctis consequuntur veram peccatorum remissionem & solidam lætitiâ & efficacem consolationem.

Quid de imputatione justitiæ statuunt Pontificij, supra est expositum.

IV. FINIS.

59. Finalis Causa Justificationis statuitur ex parte Dei justificantis, GLORIA ipsius, quippe nos justificando seipsum & justum & misericordem egregie in hoc justificationis actu declarat, Ef. 47. 7. Eph. 1. 12. Ro. 3. v. 25. 26. Ex parte a. nostri, Pax conscientie, quâ nos ex fide justificat habemus ad Deum per Dom. nost. J. C. Ro 5. 1. cui subordinatur Vita æterna ceu finis ultimus. Ro. 5. 9. 1. Tim. 1. 16.

60. Finali causæ non malè adjiciunt alij Effectum justificationis nostræ, VITÆ scil. NOVITATEM, ut à peccatorum reatu liberati, Deo deinceps cum timore serviamus in sanctitate & justitiâ coram ipso omnibus diebus nostris. Luc. 1. v. 24. 75.

61. Potissimum a. circa hæc Causæ Finalis controvertitur. I. Num Justificatio pariat tranquillitatem animorum in credentibus? seu, An certitudo gratiæ Dei, salutis, & vitæ æternæ justificati constet firmissima? an v. ipsis de peccatorum remissione & æternâ salute sit dubitandum? Impium est & execrandum dubitationis dogma, cui opponimus, justificatos debere de Dei gratia & sua salute esse quàm certissimos. Certitudo a. rei definitur esse quædam animi fortitudo, quâ virtutes cognitivæ suis cognoscibilib; adherentes, redduntur stabiles. Cum a. idipsû medio triplici fieri soleat, ob id triplex statuitur certitudo. Una est Evidentiæ; Altera Moralis seu naturalis; Tertia ac postrema est Fidei, quæ à cognitione prius, deinde assensu producit, eaq; subdividitur in eam, quæ est ex autoritate vel humanâ; vel divinâ, ut sunt Fidei articuli: Atq; ad ultimam hanc divinæ Fidei certitudinem refertur præsens controversia de applicatione promissionum Evangelicarum, cum asserimus credentes seu justificatos debere certò in hac vitâ statuere, se esse

esse in gratiâ Dei & hæredes æternæ salutis propter Christum fide apprehensum. Hujus certitudinis argumenta petuntur I. ex certissimis testimonijs ac promissionibus Dei, quæ non minùs veræ sunt & firmæ, quàm ipse Deus est veritas. Ro. 4. v. 16. Ubi rectè dominatur ista consequentia Iohannis: *Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus erit.* 1. Ioh. 5. II. ex juramentis, quæ Deus promissionibus crebrò annexuit. Ez. 33. 11. Ioh. 6. 4. 7. & 8. 51. non ut de Dei promissionib. dubitaremus, sed ut certò eis crederemus. Ebr. 6. v. 17. 18. III. ex proprietate fidei, cui tribuitur *ἀληθεοφορέα, πεπίθυσίς, ὑπόστασις, παρρησία, ἐλεήθη*, &c. quæ voces ostēdunt, naturæ fidei è diametro repugnare dubitationem, cui qui indulget, non credit. At justificamur fide, nō dubitatione. IV. ex istis *Scripturae locis*, ubi *Dubitatio* disertè reprehenditur. Jac. 1. v. 6. 7. V. ex usu *Sacramentorum*, quæ non ad dubitationem, sed ad fidei confirmationem in piorum animis alendam fuere instituta. Ro. 4. 11. VI. ex testimonio & obsignatione *Sp. S.* Ro. 8. 16. 2. Cor. 1. 22. Eph. 1. 13. & 4. 30. VII. ex *Institutione Ministerij Ecclesiastici* seu ex potestate clavium, cuius finis est peccata solvere vel ligare, remittere vel detinere. Matt. 16. & 18. Ioh. 20. Cùm igitur vigore clavium ex ore *Ministri Christi* auditur vox absolutionis: *Confide fili; Tibi remissa sunt peccata*; Matt. 9. quis non fidem huic voci adhiberet; nisi quis in *Ministerium Christi* injurius juxtà ac blasphemus esset. VIII. *Exemplis Sanctorum*, ut *Abrahæ* Ro. 4. 21. & in primis *Apostoli*, qui de dilectione Dei se tam certum esse pronunciat. Ro. 8. v. 38. 39. ut de eâ tam nihil dubitet, quàm, utrum mundus etiamnum duret & consistat, ambigat.

Pontificii dogma dubitationis pro articulo fidei ex professo blasphemè statuunt. Concil. Trid. Sess. 6. c. 9. & 12. 13. 14. 15. 16. 17. Torrensis lib. 2. c. 4.

62. II. Non tamen inter se conveniunt, sed infinito intervallo *distant Pontificiorum Dubitatio & Fidei infirmitas*. Nam I. illi majorem in modum student Pontificij; huic Sancti assiduè precib. repugnant *Luc. 17. 6.* II. illa est *ἀσέβεια*, hæc *πίστις*. III. illa à Romanensibus commendatur, ut opus bonum, Deoq; placens; hæc à Sanctis improbat, ut opus carnis. IV. illa propriam dispositionem ac perfectionem intuetur; hæc Christi meritū apprehendit, quamvis languidè. V. opera ex fide imbecilli profecta sunt bona; mala sunt, quæ ex dubitatione, Rom. 14. Jac. 1. 6.

E

63. Num

63. III. Num in Justificatione peccata prorsus ab homine auferantur, ut is perfectè habitualiter justus sit. Rem omnem ut compendio comprehendamus, duo isti classici observentur aphorismi: *Vnus est Davidis: Beati, quorum tecta sunt peccata.* Ps. 32. in quo emphasis vocabuli (*Tecta sunt*) probè notetur, quod scil. peccata eorum, qui sunt justi ac beati, perhibeantur tegi. Si teguntur, ergò non sunt ex beatorum seu justificatorum naturâ per contrariam qualitatem eradicata & exstipata, sed adhuc adsunt. Vestimento igitur seu integumento isto, quo peccata teguntur, detracto, in apertissimis Dei oculis apparent & videntur, quia sunt; injecto a. tegumento manent quidem, quod sunt, videlicet *reliquias*, sed non veniunt in conspectum Dei, nec imputantur creditibus in Christum. *Alter est Apostoli, Rom. 8. 1. Nihil est condemnationis in his, qui sunt in Christo Jesu.* Non inquit Apostolus, nullum superesse peccatum in Sanctis, cujus contrarium cap. precedenti 7. ad Rom. evidenter demonstravit, reliquias peccatorum esse in Sanctis superstites; Sed nihil dicit esse condemnationis in justificatis. Peccata igitur quidem sunt in ipsis, quæ suâ naturâ sunt damnabilia, non autem ipsos condemnant, cum sint in Christo Jesu; qui peccata totius mundi in sese recepit & signo crucis affixit. Joh. 1. 29. Col. 2. 14.

Papistæ in Justificatione non tantum reatum, sed & morbum ipsum planè tolli fingunt. Concil. Trident. Can. 31. Sess. 6. Torrensis lib. 2. c. 4.

64. Quæ omnia si in unam summam colligamus, quæ hactenus fuere prolixius à nobis dicta, Definitionem nostræ Justificationis coram Deo conficimus, hoc pacto:

JUSTIFICATIO est actio Dei, Rom. 8. v. 33. quæ ex gratiâ Rom. 3. v. 24. homini peccatori Rom. 4. v. 5. non peccata, Rom. 4. v. 8. sed Christi Mediatoris justiciam Rom. 3. v. 24. fide apprehensam Rom. 3. v. 22. 29. imputat Rom. 4. v. 3. in suam ipsius gloriam Rom. 3. v. 25. 26. & hominum salutem Rom. 5.

V. I. 17. 18.

Rom. 3. & 4. Eph. 2. II. quia diversus est
qui est secundum opus & qui est secundum
Rom. 4 ut, ubi est imputatio fidei, ibi tollitur
Iustificamur a. imputatione fidei. Ergo. II.
catorum & Satisfactio seu meritum operum
opposita. Quomodo n. Deus diceretur
pro istis adhuc a nobis satisfactionem exigere
est peccatorum remissio. Rom. 3. 25. & 4. 6
Christi obedientiam iustificamur & salvamur
uni istius obedientiam coniungi Nova Christi
ad absolvendam eorum justificationem. Verum
cum nullo genere causarum iustificatio
a singulis excluduntur. Neque n. subsistere
tatio cum Gratia Dei Ro. II. 6. Neque cum fide
8. 9. Neque cum merito Christi, cui tantum
operibus adscribitur.

Pontificii, ut geminam suam Iustificationem, Pri-
ent. fingunt hominem; postquam primam iustifica-
amplius postmodum iustificari partem Imputa-
ne. Concil. Trid. Sess. 6. c. 7. Et Bell. lib. 1. c. 2.
causam formalem, Intrinsicam, habitum gra-
Exemplarem, Christi iustitiam.

88 Denique est in quaestione positum, Num haec, im-
putatio consistat in nuda aliqua planeque, vacua im-
quoddam verum & reale? Etsi isthaec imputa-
bitalis infusio seu inhesio in nobis: non
ac fictitiè, sed realissimè & solidissimè non
justos credimus ac confitemur. Quemad-
per veram & solidam peccatorum nostro-
unum Deus fecit convenire. Fl. 52. im-
nobis peccatum: ita nos simili imputatio-
efficimur iustitia Dei, ut Apostolus loquitur
tum igitur peccata nostra fuerunt Chris-
& morienti non fictitiè, non imaginariè, sed
doquidem totius mundi peccata verissimè
non existimandum est hanc imputationem
fictitia Christi imputatur ad Iustificationem
umbratilem, sed veram ac realem, Ratio e-

modus,
gratiam,
operu.
tio pec-
tro sunt
cata, si
ificatio
si Vnus
n potest
dieutia
enato-
nt, sed
c nego-
ph. 2. v.
tantum

m, palli-
ficatus,
ovatio-
m facit
tam seu

nus, Imo
st Eng
qua ha-
mulate
unciari
hristus
ipsum
ns est p
is certo
In qua-
tienti
a, quan-
tantum
tib ju-
riam &
imputa-
tionis

